

307. IX. 308

102.11.102

Hallitus Sääntö

ja

Kylän Asetus,

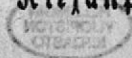
Lapuan Pitäjässä,

laitetut vuonna 1843.

Maasasa, 1844.

Wolffin Kirjapainosa.

© 1994 by the American Psychological Association

1917-18 10109

2011年 3月 22日

0181 000000 307901

Hallitus Sääntö Päätös.

Sittekuin Lapuan Pitäjän Usukat, yhteisessä Pitäjän Kokouksessa 2:nä päivänä Syyskuuta sisälle olevana vuonna, yksimielisesti ovat sopineet erinäisten Hallitus Sääntöin ottamisesta, sekä järjestyksen ja siivon pitämiseksi, että myös niitten monellaisten pahennusten estämiseksi, joitten kautta rauha ja yhteinen levollisuus tuo tuostakin Pitäjässä ovat pilatut, ja ovat mainitun suostumuksen minulle vahvistettavaksi jättäneet, olen minä asianomaisille jälkeenelettäväksi säätänyt tässä seuraavat:

§. 1.

Niitten määränysten waarinottamiseksi, jotka ovat Pitäjälle vahvistetussa Kylän Usetuksessa, ja rauhan ja järjestyksen pitämiseksi Pitäjässä, pitää kuskakin kyläkunnassa oleman yksi kylän Päällismies ja kaksi Apumiestä, päällismiehelle apuna, jotka yhteisessä Pitäjän Kokouksessa valitaan

niistä kyläkunnan Talon Isännistä, joilla tietään olevan todellinen ja sitwo käytös. Jos kuoleman tapauksen, poismuuttamisen, pahan köntöksen eli muun laillisen syyn kautta kylän Päällismies eli Apumiehet joutuvat wirastansa erotettaviksi, niin ilmoitetaan se Päällismieheltä eli, jos valitus on sitä vastaan, joltakin kylänmiehistä Kirkoherralle Seurakunnassa, joka toimittaa uuden valittamisen. Päällismiehen poisollessa, jos sitä vastaan tulee kanne, jos sillä on laillinen este eli wiran avoinna ollessa, ovat Apumiehet sen siassa.

Päällismies ja apumiehet, jotka näin ovat valitut, eivät saa ilman laillista estettä olla rupidamata tähän wirkaan, eli laimin lyödä mitään siitä mitä siinä heidän welvollisuuteensa tulee kolmen hopia Rupan sakon haastolla.

S. 2.

Kylän Päällismiesten ja Apumiesten welvollisuus on, aluskunnassansa todella pitää järjestystä ja sitwoa, tarkasti tiedustella kaikkea rikosta ja wikoja, joissa elettäneen ja kohta Kruunun Palwelialle ilmoittaa tarkalla edesannolla kaikista ri-

koheen osallista ja asian selitykseen kuuluvista.

Niitten pitää myös lattaa perään, että Pitäjän kokouksen Päätökset 26:sta päivästä Elo kuusa 1818 ja 17 päivästä Touko kuusa 1842, Läänin Hallitukselta vahvistetut, edellinen 12 päivänä Touko kuusa 1819 koskewa kieltoa palkollisille ämapäitsesti eranta palveluksestansa ennenkuin laillinen muuton aika sisällä on eli pitemmältä, kuin tulee, siinä aikana poisolla otetusta palveluksestansa, niinkuin isännillekin sitä sallia, ja jälkimmäinen Päätöksen kautta 25 päivänä Elo kuusa 1842, jonka kautta määrätään edestwastaus niille, jotka tarpeeta, omistajan luvata ottawa toisen hevosta ratastaaksensa ja ajaaksensa, eli antawat luvan semmosen sopimattomuuden harjoittamiseen, tulewat oikeen jälkeeneletyiksi ja waarinotetuiksi, ynnä tähän alle sisällettuin eli muitten Pitäjälle jo ulosannettuin eli toiste ulosannettawain Hallitus Sääntöin kansa; että Henkiluguissa kaikki, jotka kyläkunnassa asuwat ja oleskelewat, tulewat oikein ilmoitannetuiksi ja ettei ketään oteta kyläkuntaan, ennenkuin niitten Pitäjään muuttamiseen on laillisesti suostuttu; ettei kukaan saa, sen edes-

vastauksen haastolla, jonka laki määrää,
 antaa päällensä hengille kirjoittaa palko-
 lisia, joita ei oikein pidetä palveluksesa-
 na, ja ruualla ja asunhuoneella waruste-
 ta; että kukin wastuuisesti asuu ja työtä
 tekee niissä paikoissa, joihin he ovat hen-
 gille kirjoitetut, eiwätkä saa työttömyyde-
 sä eli irtaisuudessa ympäri juoksennella,
 josta kaikesta pitää aluskuntaan kuulu-
 walle kruunun palvelustalle ilmoitettaman,
 että rikoksen alainen tulisi saamaan laillit-
 sen rangaistuksen. Niin pitää myös E-
 län Päällismiehen ja apumiesten tarkas-
 ti peräänkattoa ettei irtanaiset ja tunte-
 mattamat henget saisi tilaa Eyläkunnassa
 säilytettää ja oleskella, ja, jos semmoisia
 havaitaan, ne kohta kruunun Nimismie-
 helle ilmi antaa eli, jos ne ovat syystä
 epäluulon alaisia, ne talteen ottaa, ja wii-
 wyttelemätä Nimismiehen haltuun laittaa.

§. 3.

Jos Eylän Päällismies eli apumie-
 het, tappelun eli muun sitwottomudenalla,
 tahtowat apua Eyläkunnan Isänniltä jär-
 jestyksen laittamiseksi, olkoon kukin isäntä
 welwollinen sitä apua antamaan, kolmen
 hopia Ruuplan sakan haastolla.

§. 4.

Ittekkunlin tulee antaa Eslän Päällismiehelle ja apumiehille, heidän wirkaansa toimittaisa, welwollinen kunnia. Joka sitä vastaan rikko, sakotettakoon wiidestäkymmenestä kopeikasta aina kolmeen Ruplaan hopiassa, sen jälkeen kuinka rikos on. Sama laki olkoon sille, joka yhteisessä Eslän kokouksessa sanoilla eli käytöksillä häwyttömästi ittensä käyttää; mutta se, joka waroituksella ei anna oikasta ittiänsä, waan pilaa sen järjestyksen ja rauhan, joka kokouksessa on tarpeellinen, eli sinne tulee juorouksisa, mahtaa Päällismiehestä eli siltä, joka sen siassa on, kohta kokouksesta poistaskettää, ja pitää rikos, ynnä läsnäolleitten, kelpaawain wierasten miesten kanssa, sitten Nimismiehelle edesannettaman, Tuomioistuimen edessä laillisessa järjestyksessä päällekannettawaksi.

§. 5.

Koska yhteinen laki jo määrää edeswastauksen waromattomasta walskian pittelemisestä, niin hywin halmeita polttaisa, kuin muuton ulko ilmaisa ja Esläin sisällä, olkoot Päällismiehet ja apumiehet

welwolliset waara wakkian ja niitten wahinkoin estämiseksi, jotka siitä kysäntie-
hille saattawat tapahtua, tarkasti perään-
kattomaan, ettei mitään rikos, siihen kuu-
lunvia asetuksia vastaan, mahda edeswas-
taukseta jäädä, waikk'ei wahinkotakaan
tapahtuisi. Sentähden pitää ittekuin, jo-
ka ulkona huonetta pitää wakkiaa muusa
kuin lyhdysä; joka tawataan pihoilla, stal-
lissa, narwetsa, ladosa eli muusa ulko-huo-
neisa tulikekäleellä, päret-soittolla eli muul-
la semmosella, jättää wakkian sammutta-
mata eli ilman tarikkaa peräänkattomista
riiheen, saunaan, pajaan eli ulkona maal-
le; joka polttaa tupakkia stallissa, narweta-
sa eli ulkohuoneisa, joisa eläimen eloa eli
muuta palawia aineita pidetään ja ilman
sitä kowan tuulen eli pitkän poudan ajal-
la ulkona huonetta, olkoon asuma- eli tar-
ha-pihalla, laitettaman lailliseen edeswas-
taukseen, ja, jos Lain säännöt eiwät sori
joka kerralta sakotettaman yksi Rupla ho-
piala.

S. 6.

Pitäjänmiesten suostumuksen jälkeen
7 päivästä Eynstuusa 1822, joka 2 päi-
wänä Jonlu kuusa samana vuonna on
Eäänin Hallitukselta wahvistettu, tulee

Päällismiehen ja apumiesten, joka vuosi ennen riihten puimista, pitää katselamus rihten ja rihti pesäin yli, joitten silloin pitää olla täydellisesti kelpaavina, jos palon apua kärsityn palo wahingon edestä tahdotaan saada. Samati pitää Touko kuusa joka vuosi kaikki walkian pito paikat ja tornit katsottaman ja waadittaman, että kaikki niissä löyhtyt wiat lyhyen määrä- ajan sisällä korjattaisiin, ennenkuin niissä walkiaa saadaan pitää, wiiden hopia Ruxlan sakon haastolla; ja mahdetaan se walkian pito-paikka, joka kattelamus miehiltä niin huonoksi hawaitaan, että walkian waara siitä pian saattaa tapahtua, kohta kelpaamattomaksi tehtää.

Samalla kerralla pitää kaikki tornin pitput olla tarpeeksi siivottuina ja katot asuma pihan ympärillä ja sitä likinnä olevain huonetten puhtaitsi lakastuina, kolmen hopia Ruxlan sakon haastolla sille, joka sen laiminhyöpi.

S. 7.

Se elikkä ne työtätelewästä kansasta, jotka, ilman laillista ja tarpeellista asiata, kello kymmenen jälkeen ehtoolla 1:stä päivästä Touko kuusa 1:seen päivään Synskuusa, ja kello yhdeksän jäl-

keen ehtoolla muulla ajalla vuodesa oleskelewat pois kotoa, langetettakoon kahden hopia Ruuplan sakkoon joka kerralta kuin he niin tavataan.

§. 8.

Ittekuin, joka muitten pihoilla, kylän teillä ja kylän raiteilla tavataan luitkaawana ja ääntelewänä, eli sanoilla ja käyntökillä toista häwäisewänä olkoon saman edestwastauksen alainen, jonka yhteyden Laki Pahanteon Kaaren 21 Luku 8 §. määrää sille, joka luitkaa yhteisellä tiellä.

§. 9.

Se Isäntä, joka Urkio- ja Kiellettyinä Pyhä päiwinä sallii kotona olewain lastensa eli palkkawäkinsä olla pois työstä ja hyödyllisestä askaroimisesta, eli antaa tilan muitten lapsille ja palkkawäelle tykönänsä joutilaina olemisella ja ilman laillista asiata kuluttaa aikaa, pitää, niinkuin 10 §. Keisarillisessa Asetuksessa juopumusta ja wäkewäin juomain nautintoa vastaan j. n. e. ⁶/₁₈ Maaliskuussa 1829 määrää niille työtätekewäistä kansasta, jotka kuuluttawat niitä päiwä laiskuudessa ja irstaisuudessa, sentähden sakkotettamau kolme Ruuplaa hopiassa ensi ker-

ralta, kuusi Ruplaa toiselta kerralta ja kaksoitoista Ruplaa hopiassa kolmannelta ja joka kerralta sen jälkeen. Ja tule Isäntä, joka ei rangaistawaksi edesanna sellaista palkollistensa wapa päivän pitämistä, pidettävänä niinkuin se olisi siihen luvvan antanut.

§. 10.

Se, joka huoneisansa eli vihassansa sallii suuremman eli pienemmän joukon joukkoilaita ihmisiä, tarpeita ja huikkeilla, juopumusta, peliä ja meikkaamista harjoittain eli muutoin ittiänsä sitwottomasti käyttäin oleskella, sakotettakoon wiisi Ruplaa hopiassa ilman laillista edeswastausta.

§. 11.

Sunnuntai- ja Juhla- ja Lukuinkeripäivinä ei saada vitää häitä, naittajaisia, hyppy kokouksia eli muita ryhiseviä ajankuluja Neljän Ruplan kahdeksankymmenen kopeikan hoptasa sakon haastollasille, joka sellaisiin laitoksiin kiellettyinä aikona antaa huoneensa; mutta joka mainituissa laitoksissa oleskelee sakotettakoon yksi Rupla hopiassa.

§. 12.

Se, joka kuttumata tulee häihin ja muihin pitoihin, sakotettakoon siitä kaksi Ruplaa hoptasa ja kaksinkertaisesti jos se ei Päällismiehen, Apumiehen eli Isännän käskyllä kohta mene kotiansa.

§. 13.

Se tawattomuus, että sekä kuttutut että kuttumattomat wieraat häisä antawat Morsius-parille raha lahjoja ja sen eteen wiinalla juotetaan, olkoon kokonaan kielletty; jonkätähdän myös ylkä eli Morsian, joka itte eli muitten kautta sellaisia lahjoja vastaanottaa, niinkuin se Isäntäkin, joka sellaista kokoamista sallii, langetettakoon wiiden hopia Ruplan sakkoon, niinkuin ittekuin muu, joka sellaiseen kokoamiseen ruplaa.

§. 14.

Pitäjänmiesten yhteisessä Pitäjän kokouksessa 17 päivänä Touko kuusa 1842 tehdyn, minulta 25 päivänä Elo kuusa samana vuonna wahvistetun Päättöksen jälkeen pitää ittekuin, joka omistajan luwata, tarpeeta ajettawaksi eli rattastettawaksi ottaa toisen hevosien, joka kerralta sakotettaman wiisi Ruplaa hoptasa ilman

laillista edeswastausta ja wahingon palkkiota. Ne vanhemmat ja Isännät, jotka lapsillensa ja palkkawäellensä antawat luwan sellaisen sopimattomuuden harjoittamiseen, langetettakoon kolmen hopia Rupsan sakkoon; ja pitää vanhempain wastata ne sakot, joihin heidän kotona oleswat lapsensa tämmöisen rikoksen tähden tuomitaan.

§. 15.

Isännän pitää wastata ne sakot, joihin sen palkollinen rikosten tähden tätä Hallitus järjestyttä vastaan langetetaan, olkoon Isännällä kuitenkin oikeus palkollisen sorvitusta wuosi palkasta pidättää wahinkonsa, eikä pidä siitä päästämän waiketa edesannettaisiin ettei ole sitä tietty eli että koko palkka jo ennen olisi maksettu; kuitenkin myönnetään Isännälle oikeus, että tarpeellisten waatetteen hankkimiseksi eli muihin wälttämättömiin tarpeisiin, palkolliselle wähittäin antaa rahaa, wastaawaa puolta wuoden palkkaa, niin että Isännän edeswastausta palkollisen sakosta ei saateta waatia forkiammalle kuin puoleen wuoden palkkaan.

Ja pitää Kruunun Palwestian Lapuan Pitäjässä wirkansa uhalla tarkasti peräänkattoa, että kaikki mitä tässä edellä

on määrätty tulee jälkeeneletyksi ja kat-
tista rikoksista sitä vastaan kohta oikeasa
järjestyksessä tygöpuhutella ja, että tämä
Päätös viivyttelemätä ja toiste kerta
vuodessa Pitäjän kirkkisa kirkkoisa yhteisen
kansan tiedoksi, tulee kuulutetuksi. Ja
pitää pian laitettawasa Pitäjän kokouk-
sesa ne 1 s. mainitut kyllän Päällismiehet
ja Uupumiehet walittaman. Waasan maan
Kansliasta 24 päivänä Eoku kuusa 1843.

C. CRONSTEDT.

R. Stjerncrantz.

Kylän Asetus, vahvistettu Kihlakunnan oikeudelta 8 päivänä Helmi kuusa 1843.

§. 1.

Tämä §. on yhtä i §. kanssa Hallitus Säännösä, kuitenkin sillä eroituksella että tässä ilmotetaan kylän Päällismiehiä ja apumiehiä, jotka ovat kylän oikeus, valittavan joka kolmas vuosi.

§. 2.

Tämäkin §. on poisjätetty; sillä samasta asiasta, kuin tässä, on jo puhuttu Hallitus Säännön i §.

§. 3.

Kylän Päällismiehellä on valta, koska tarve maatii ja joku kyläkunnassa pyytää, yhteenkuttua kylänmiehiä kylän oikeuteen keskustelemaan maan miehen töitä ja hyviä tapoja koskevista asioista.

§. 4.

Tämä yhteenkuttuminen tapahtuu kapulan kautta, joka pidetään Päällismie-

hen hallusa. Ja pitää se Päällismiehetä uloslähetettynä, määrätyn vuoron jälkeen, wiilwyttelemätä kylälistien kesken kuljetettaman. Joka tämän laiminlyöpi sakotettakoon ensi kerralta neljätoista kopeikkaa hopiasa ja toiselta kerralta yhtä valjo tykö; mutta jos kapula jonkun huolettomuuden kautta tulee hukkaan sakotettakoon se huoletoin wiisi kymmentä kopeikkaa hopiasa.

§. 5.

Jos maan asuwitten välillä, jotka kuuluvat eri Päällismiesten aluskuntiin, tulisi kysymys asioista, jotka kylän oikeus saattaa oikasta, olkoon, yhdellä asiaan kuuluvalla Päällismiehellä valta käskää muitten kyläin Päällismiehiä, ynnä itte kansansa, määrä päiwäksi ja paikalle yhteenkuttua kaikkiä asianomaisia, josa saapuilla olewilla siihen kelpaawilla Päällismiehillä ja apumiehillä olkoon valta asiata tutkia ja päättää.

§. 6.

Kapulän kyläkunnasa ympäri kuljetua pitää kustakin perhekunnasta asujamen itte eli asiamiehen kautta määrätyllä kokous paikalla ja tiimalla kohta ittensä

löyhdyttää, kuulemasa mitä Päällismies käskenee. Jos joku ilman laillista estettä siitä pois on, sakotettakoon kuusi koppeikkaa hoptasa ja olkoon poisolewa welkapää Päällismieheltä tiedustelemaan mitää kokouksesä päätetty eli muutoin käsketty on, olkoon myös sitten welkapää, juurikuin itte saapuilla ollut kokouksesä, kaikin puolin päätöksen jälkeen elämään.

§. 7.

Päällismies eli apumies, joka laillista syytä yhteenkuttutusta kylänkokouksesta pois on, sakotettakoon wiisitoista koppeikkaa hoptasa.

§. 8.

Että kukin saisi nauttia rauhan ja suojan tiluksillensa, pitää kaikki aidat, olkoot liwestä eli aidaksesta, pihain, peltoin, niittihin ja hakain ympärillä pidettämän täydellisesti hywäsä woimasa, jota warten Päällismiehen apumiestensä kanssa, syksyllä ja kewäällä eli uistamminkin wuodesä, jos tarwe waatii ja joku kylänmiehistä tahtoo, tulee pitää aittain kattelemusta, josa kaikki wikapailat tarkasti owat peräänkattottawat. Joka silloin kelpaamattomaksi löytään, pitää asianomat

seltä sen ajan sisällä, jonka Päällysmies määrää, täydelliseen voimaan laitettaman. Jos joku tämän laiminlyöpi sakotettakoon kaksi kopeikkaa hopiasa joka syllältä ja palkitkoon siitä tulleen wahingon. Päällysmies olkoon myös welkavää näin laiminlyöty työnteko vastahakoisen maksan päälle teettämään: peräänkattokoonkin tarkasti, ettei kellekkään wäärnyttä tapahdu, waan että kufin pitää aittansa Lain jälkeen.

S. 9.

Jos aita pellon eli niityn, haan eli laittumen ympäriltä tuulelta kaataan eli muutoin nähdään kelmottomaksi, pitää se kohta wiitwyttelemätä awulliseksi laitettaman. Joka, taikka itte siitä tiedon saatua, eli Päällysmieheltä, taikka joltakin kyläläisistä tykösanottuna, laiminlyöpi sen, sakotettakoon kaksi kopeikkaa hopiasa joka syllältä ja palkitkoon wahingon, Päällysmiehen ja apumiesten arwion jälkeen.

S. 10.

Kaikki tarwittawat Hilat ovat niin woimasa pidettävät, ettei mitkään eläimet niistä pääse sisälle, wiidentoista kopeikan hopiasa sakan haastolla ja wahin-

gon palkkiossa, semmosen arvion jälkeen, josta ennen on määrätty. Saman sikon haastolla pitää kaikki weräjät ja talvitteillä awatut paikat kohta kewäällä tukittaman ja se tukittu yhdistettämän ja yhtäläisesti aidan kanssa ylöspantaman, ettei pahanretkiset ihmiset, niin huoliasti kuin tavallisesta weräjästä, saattaisi poistaa aidaksia. Tehdä weräjää yhteiseen aitaan, josta ei laillista kulkua ole, oleen peräti kielletty. Osamies, joka sellaisen weräjän eli awauksen tekee, sakolettakoon yhdellä Ruuplalla wiidellätöistä kopeikalla hopiaa.

§. 11.

Että oja sitä suuremmalla hyödynyksellä saatettaisiin laittaa ja woimasa pitää, tulee ojain kättelemus, jos sitä tahdotaan, ainakin kahdesti wuodessa pidettäväksi, ensin kewäällä, kuin routa on maasta sulanut, että parhaite ja tarkite nähtäisiin mihin wesi pysähtyn ja mistä sen paras kulku olisi; Ja toisen kerran syksyllä, jolloin on tarkasti peräänkattottawana, kuinka kukin niin omaksi, kuin kylälistensä hyödynnykseksi ja hywäksi on täntänyt täytettävänsä.

§. 12.

Ne lasku ja raja ojat, jotka Päällismies ja apumiehet näkewät tarpeelliseksi, pitää aina woinasa pidettämän, että wesi ntisä pääsee wapaasti ja estämättä juoksemaan; mutta kusa niin tapahuisi, että rajalla olewain maat ottawat vastaan ja estäwät weden juoksun, olkoot he wewolliset, maittensa läpi kaimaamaan weden juoksulle kylää lewiän ja syvän ojan. Tylkä tykösanottuna tämän laiminlyöpi eli on tekemätä, sakotettakoon kaksi kopeikkaa hopiasa joka syytä ja masakoon siihen erittäin ojittama palkan.

§. 13.

Jos joku kylänmiesten kylän oikeudensa suostumata patoaa ja tukkii auki luodun lasku ojan sakotettakoon yksi Kupla wiisikymmentä kopeikkaa hopiasa.

§. 14.

Kuin Päällismies, kylwön aikana syksyllä, on käskyn antanut kylälisillensä, pitää yhteisen kylwö wainion aidat, wuorokauden sisällä siitä, kolmenkymmenen kopeikan hopiasa sakon haastolla, warrattaman. Jos joku kylwön tehtyä sinne

päästää eläimensä, sakotettakoon wahingon kaksinkertaisesti. Ja olkoon samalla sakon haastolla kielletty sänki wainion ympäriltä awata, jollei kaikki kylälliset ole siihen suostuneet.

S. 15.

Elköön kukaan maan sulana ollessa eli muutoin laskeko eläimiä yhteiseen oraswainioon syötettäväksi ennenkuin Päälsismies on yhteenkuttunut kylälliset ja ne ovat arwanneet sen wahingota saattawan tapahtua, joka sen muutoin tekee, sakotettakoon joka kerralta wiisitoista kopeikkaa hoptasa kullakin eläimeltä, sinne niin lasketulta, ja palkittakoon wahingon arwion jälkeen.

S. 16.

Niin kuin siitä ei ole wähää wahingota, että hewoisia ja muita eläimiä kewäällä, roudan lähdettyä maasta, eli kessällä ennen heinäntekoa, päästetään yhteisiin niittuihin syömään, niin tulee se erituisetä suostumukseta peräti kielletyksi. Joka tätä vastaan rikko, sakotettakoon kullakin eläimeltä, joka kerralta, kolmekymmentä kopeikkaa hoptasa ja palkittakoon wahingon kaksinkertaisesti. Jos se teh-

dään siltä, jolla ei ole osaa niittyyh, sakotettakoon kaksinkertaisesti ja palkitkoon wahingon, niinkuin sanottu on. Jos patmen wie eläimiä sellaiseen niittyyh sakotetsakoon samalla tavalla.

§. 17.

Ettei niitnyt syksyllä tulisi kowin järsitä ja poljetä, josta sangen suuri wahinko ja wähenmys tulewan vuoden kaswolle tapahtuu, olkoon kaikki yhteisten niittyyh syöttäminen ennen ensimmäistä päiwää Syyskuusa kielletty, ja jos joku sitä vastaan rikko, sakotettakoon wiisitoista kopeikkaa hopiassa kultakin sisälle päästetystä eläimestä ja olkoon kuitenkin welwoitettu eläimet kohta poisottamaan.

§. 18.

Kuin alhaiset ja märjät niitnyt eläinten syötöstä, joka ei saata tapahtua wahingolliseta polkemiseta ja sotkemiseta, kokonaan pilataan; niin pitää Päällismiehen apumiestensä kanssa syksyllä kattelemuksen kautta eroittaa ne niitnyt, jotka niin alhaisia ovat ettei niitä wahingota saateta syötettä. Joka eläimiä semmoseen erotettuun niittyyh laskee, sako-

tettakoon kustakin eläimeltä kolmekymmentä kopeikkaa hoptasaa.

§. 19.

Jos yksli eli uftampi Talon afujain aittaa suuremman eli wähemmän ofan maastansa laitumekfi eli haoikfi ja joku muu finne pääftää eläimiä fakotettakoon niinkuin 17 §. määrää. Jos se tehdään aitaamattomalle maalle, johon ei ofaa ole, fakotettakoon puolta wähemmin.

§. 20.

Jos Päällismies taikka itte näkee tarpeelliseksi eli joltakin muulta muiftutetaan, antamaan pelloilta ja warfinkin kylwöwatniolta laskia liikaa wettä, joka lumen paljoudelta kewäällä padottuu, niin pitää mies kustakin kattilakunnasta fiinä kyläfi, jonka maat owat fiinä yhteifhydefi, määrää aikana ja paikalla löndyttää ittefi fiitä työtä tekemään. Jos joku fen laiminlyöpi eli pois menee ennenkuin työ on täntetty, fakotettakoon wiifitoifta kopeikkaa hoptasaa, ja ilman fiitä makfaakoon Päällismiehen ja apumieften kohtinaifen arwion jälkeen niille, jotka työn fen edeftä owat tehneet.

§. 21.

Päällismiehen ja kaikkein kyläläisten tulee tarkasti peräänkattoa, että kaikki sarat, niin pelto kuin niitty, niin haka kuin mettä, raja käynnin ja pantuun raja merkkein jälkeen oikein pidetään, ja pitää rajamerkit välttämättömästi olla kiives-tä; sillä puu-paalut sekä mätänewet ja saattawat huolettomalta ja pahan-illkifeltä wäeltä pian siirrettää.

§. 22.

Kaikki maitten sisällä ja kyläkunnalle tarpeelliset tiet pitää kyläläisten kesken jaettaman. Sitte pitääköön kukin tie osansa wotmasa. Jos joku tiedon saatua eli Päällismiehestä tykösanottuna, hänelle jaetun siltä- eli tie-osan olewan kelpaamattomana, laiminlyöpi sitä korjata, sakotettakoon kuusikymmentä kopeikkaa hopiasa. Jos se vieläkin on wastahakoinen, olkoon Päällismiehellä apuuiesten kansa walta palkalla kelpaamatoim korjauttaa, ja sitte wastahakoiselta kohtinaisen armion jälkeen ulosottaa palkka ja sakot.

§. 23.

Ettei niitty ketoa kowin poljettaisi ja pilattaisi, alköön olko kenenkään sallittu, kewäällä eli syksyllä, roudan maasta pois-ollesa, ajaa niitä niittyjä myöten, joisa ei ole yhteistä kulkutietä; ja jos aidat semmosten niittyn ympärillä owat korjattawat ja uusittawat, pitää aidaksia siihen roudan maasa ollesa ajettaman. Alköön liion kukaan niillä niityillä, joisa kulkutie on, ajako muualta, kuin tietä myöten. Jos joku tekee toisin, sakotettakoon kulta-kin kerralta kolmekymmentä kopeikkaa hopiasa.

§. 24.

Kusa tavallinen on, että kylälliset yhteisesti johonkin paikkaan eli aittaukseen kylwäwät herneitä eli nauriita, ei pidä kenenkään sallia lastensa eli muitten nouk-kia herneitä eli ottaa nauriita keitettäwiksi; waan pitää, jos se on sallittawa, siitä tieto annettaman kaikille kylällisille, ettei kellekkään wäärin tehtäisi eli kylällisten pellot poljettaisi. Joka tätä vastaan rik-ko, sakotettakoon kulta-kin kerralta kuusi kopeikkaa hopiasa, ja wanhemmat, joitten-ka lapset tätä vastaan rikkowat, maksatoot niitten sakot.

§. 25.

Rusa karjaa paimennetaan pitää kylämiesten siitä yhteisesti sopiman, sen jälkeen kuin he sopivammaksi ja parhaaksi näkewät; eikä pidä kenenkään, jolla on eläimiä samalla laiturilla, kolmenkymmenen hoptia kopeikan sakon haastolla wetäpyä paimenta pitämästä.

§. 26.

Huoneita rakettaisa pitää waarinotettaman, ettei niitä aseteta kowin liki toisiansa, josta wälkian waaroja tapah-tuisa on suuri wahinko ja haitta. Etä saa kukaan uusia huoneita raketa, ennen-kuin Päällysmies ja Upumiehet, muitten kylämiesten neuwolla, owat kattoneet pat-lat, joisa huoneet parhailte waarata olla saattawat. Niin oskoon myös kielletty raketa wälkia waaroja saattawia huoneita, niinkuin saunoja, riithejä ja pajoja kowin likelle asuma- ja karja-pihaa. Joka tätä vastaan rikkoo, sakotettakoon sellaisen huolettomuutensa ja waromattomuutensa tähden kuudestakymmenestä kopeikasta yhteen Rupsaan kahteenkymmeneen kopeikkaan asti hoptasa, sen jälkeen kuinka Päällysmies ja Upumiehet asian arwaawat, ja

paikittkoon wahingon, jos se jollekin siitä lie tullut ja olkoon welwollinen siirtämään ne kattomuksesta raketut huoneet sopivaan paikkaan.

§. 27.

Hallitus Säännön 6 §. puhutaan samoista asioista kuin tässä, sentähden on tämän sisällepito pois jätetty. Kuitenkin lisätään tässä se, että riihten ja saunain pesät pitää oleman puolen kynnärää erotetut seinästä ja sen 60 kopeikan hopiasa fikon haastolla, niinkuin myös, että rautapessi eli laaka kiwi pitää pidettämän kunkin riihen uunin suulla, tult-hiiltien ja kypinäin estämiseksi, joista wakkian waa-ra saattaisi tulla.

§. 28.

Kusakin Talosa pitää täydesä wot-masa pidettämän kaksi tikapuuta ja yhtä monta kekkiä ja lyhtyä. Jos joku tämän lainin lyöpi sakotettakoon kustakin puut-tuwalta tikapuulta, kekiltä ja lyhdyltä wiisitoista kopeikkaa hopiasa.

§. 29.

Samasta asiasta, kuin tässä, puhu-

taan Hallitus Säännön 6 §., sentähden sitä ei tässä kerrota.

§. 30.

Jos joka kylänmiehistä ymmärräisi jotakin, joka ei ainoastansa olisi sopivaa, vaan myös hyödyllistä kylän ja taloin eduksi, pitää Päällismiehen yhteenkuttuman kaikki kylälliset ja niitten kansa sitä keskusteleman. Mutta jos niin tapahtuisi, että ustiimmat läsnäolewista päättäisivät, ettet he tahdo siihen parannukseen ruweta, jonka kautta oikeaa ajattelun ja hyvää tahtowan hyvä aikomus tulisi estetyksi, olkoon sillä walta kuttua ulkokylänmiehistä ja kylällisistä kolme ymmärtäwäistä ja taitawata maanwiljelijää, ynnä jonkun kirjoittaa taitawan miehen kansa pitämään kättelemusta ja tutkintota; ja jos silloin huomataan, että kylälliset kylässä syhtä ovat asettuneet sitä vastaan, joka todesta olisi ollut kylälle hyödytykseksi ja voitoksi, sakotettakoon kuitenkin, sen tehnyt, kuusikymmentä kopeikkaa hopiaa, ja ilman sitä olkoon welkapää maksamaan ne, jotka kättelemuksen ja tutkinnon ovat pitäneet ja toimittakoon kuitenkin kohta ja niin pian kuin mahdollis-

nen on sitä työtä, jonka se hyvää tahtoa tehtäväksi määrännyt oli.

S. 31.

Jos, kylälisten Päällismieheltä yhteenkuttuttua ja sovittua työstä, olkoon se mistä laadusta tahtonsa, johon silloin aikovat ruweta, joku kyläkunnasal siihen olisi takaperäinen, wastahakoinen ja huoletoin, jonka kautta toiset työsänsä tulisit estetyiksi, niin älkööt he olko welwolliset sitä hidasta odottamaan, waan olkoon heillä wapaus työsä täyttää ja huolettomanakin osuus siitä tehdä. Ja syöttäköön se ittiänsä siitä wahingosta, jonka hän siitä kärsii, ja palkitkoon taikka muulla työllä, eli kohtuullisella, Päällismieheltä ja Apumiehiltä arwatulla maksolla toisten kylänmiesten waiwan, ja sakotettakoon wastahakoisuuteusa tähden yhdellä Ruuplalla wiidellätoista kopeikalla hopiasa; mutta jos joku muu uuttera ja toimielias asukas kyläsä kohdanneen wahingon ja köyhyyden eli muun kykenemättömyyden tähden ei ennättäisi täyttää työtänsä, jota kylän hyöty ja tarwe waatii, saakoon se apua kylälistä.

§. 32.

Niissä kylissä, joissa Puuställejä on, pitää niitten haltiain eli asujain oleman welwoitetut, kaikkia mitä tämä kylän asetus määrää, niinkuin muutkin maanviljelijät tottelemaan kylän oikeuden päätöstä.

§. 33.

Ettet Talon asukasten mettät tulisi häwitetyiksi luvun saamattomain ihmisten wahingoittamisen kautta, jotka harjoittawat luvatointa Potaskan ja tärpätin valmistamista, ja mettän walskain estämiseksi, olkoon kukin sekä maan omistaja että sen ala kuuluvat kielletty niin hywin mettästä polttamasta tuhkaa kuin kotona keittämästä potaskaa, niinkuin myös kokoamasta pihkaa ja siitä tekemästä hartssia ja tärpättiä, ennenkuin se Pappain kautta on antanut aikomuksensa kirkosa kuuluttaa, ynnä paikan kanssa, josta se aikoo tuhkaa ja hartssia laittaa. Alkoon siton kellaan olko oikeutta keittää potaskata ja laittaa tärpättiä ovestusta tuhasta eli pihasta ennenkuin hän on wakuutettu sen tuhan polttamisen ja pihan kokoamisen tapahtuneen myyjältä tässä määrätyn kuulutuksen jälkeen seurakunnassa. Jos jolla-

kin, joka ei edellä määrättyllä tavalla ole menetellyt, löytny potaskata, piikkaa, hartia eli tärpättiä, olkoon kaluansa patti, edesantajalle yksinomaan, ja olkoot kylän Päällismiehet Upumiesten kanssa pikaisena apuna edesantajalle, kiellettyä kalua omistajalta poisottamasa, jos heitä siihen waaditaan. Jos Päällismiestä eli Upumiehiä sellaisesa toimituksesa kohdellaisiin häpiällisillä sanoilla eli tappeluksella, sakotettakoon rikoksen alainen, ilman laillista edeswastauستا, edellisessä tapauksesa kuusikymmentä kopeikkaa ja jälkimmäisessä yhden Ruplan wiisitoista kopeikkaa hopiasa. Kesä. Heinä. Elo. ja Syyskuusa olkoon kaikki tuhan poltto aukiosa mettäsä peräti kielletty wiiden Ruplan seittemänkymmen kahden kopeikan hopiasa sakon haastolla ja kalun poisottamisella.

S. 35.

Sillä, joka johonkuun kylän oikeuden Päättöksen olisi tytymätöin, olkoon oikeus, ilmoitettuaansa se kylän oikeudelle, tulewisa kihlakunnan kärkeisä sen ylt walittaa; ja stämmäyttäköön sinne riitakumppaninsa; mutta kylän oikeuden Jäseniä ei pidä stämmäyksellä waiwattaman, ellei erinomaisia syitä siihen ole. Jos jo-

ku laiminlyöpi ensi kärkejtsä, kylän oikeuden Päättöksen annettua, astata kirkonkunnan oikeudessa ilmoittaa, olkoon puheensa kadottanut.

§. 35.

Koska kaikki lait ja asetukset ilman jälkeen-elämistä ovat turhat, sentähden ja tämän kylän asetuksen tarkkaa jälkeenelämistä edesauttamiseksi, pitää Lapuan Pitäjälle valittuin Päällysmiesten, kuttutuina Pitäjän Kirkkoherralta eli siltä, jonka se siihen määrää, terta vuodessa yhteentulla, yksistä neuwon Pitäjän Sääty Persoonain ja muitten rehellisten miesten kansa keskustelemaan ja päättämään kaikellaisista Pitäjän asumisista, eduista ja hyvästä, ja hyvän järjestyksen ja tapain siivoamisen laittamisesta.

§. 36.

Tässä joka vuotisesa Päällysmiesten kokouksesa pitää tarkasti tutkittaman, kuinka kaikki Päällysmiehet oikein täyttävät velvollisuutensa. Ja jos silloin havaitaan ja yhteisesti tuttuna on, että joku niistä siinä on ollut hnoletoin, pitää se asianhaaran jälkeen, taikka sakotettaman waiwasten kassaan yhdestä Kuplasta neljästäkymmenestä kahdesta kopeikasta

wiiteen Ruplaan seittemäänkymmeneen kahteen kopeikkaan asti hopiasa eliikä sopiwilla waroituksilla kehoitettaman toiste suuremmalla huolella welwollisuuksiansa täyttämään.

§. 37.

Se Päällismies, joka laillista estettä ilmoittamata, tästä Päällismiesten kokouksesta on pois, sakoitetaan yhdellä Ruplalla wiidellätoista kopeikalla hopiasa waiwasten kassaan.

§. 38.

Kaikki tässä kylän asetuksesa määrättyt sakot, paitsi ne, joista ennen toisin on säättö, jaetaan niin: Että Päällismies ja Apumiehet paremmin peräänkattoaksensa kylän asetuksen jälkeenesämistä, saawat puolen niistä heidän kyläkunniansa tulleista sakoista, nimittäin, Päällismies neljännosen osan ja kumpikin apumies kahdeksannen osan, ja toinen puoli pitää pantaman Pitäjännimesten yhteiseksi hyväksi, sillä tavalla kuin Päällismiehet yhteisissä ja 35 §. määrättyissä kokouksiansa päättävät. Saadut sakko rahat pitää kullakin kylän Päällismiehestä tallettettaman ja siltä niistä joka wuosi kylän miehille tilit tehtämän. Ja pitää niitten yli tehty ja kylänmiehiltä oikaaksi tunnustettu lastu

yhteisissä Päällysmiesten kokouksissa näytet-
tämän, että, kaikkein Päällysmiesten las-
tuin yhteenpantua, oikia luku niistä Pi-
täjän yhteiseksi hyväksi määrättyistä ra-
hoista tarkon tiettäisiin. Ja pitää Pää-
llysmiesten näissä yhteisissä kokouksissa myös
olla varustettuina sillä osalla sakkorahois-
ta, joka Pitäjälle tulee, ja joka siihen wa-
litulta mieheltä määrättäwiin tarpeisiin
pitää tallettettaman.

§. 39.

Kaikki ne sakot, joita sakon alainen ei
voi maksaa, pitää sen tykönä kyläkunnassa,
jonka Päällysmies määrää, vuoden Mar-
tegänain jälkeen, työllä ansaittaman.

Uimmeksi tulee tämä kylän asetus,
sen vahvistettua, Suomeksi käännettäväk-
si ja Pitäjän kassan makson päälle prän-
tiin laitettavaksi, ja pitää kunkin eri sa-
vulla olevan Talon Pitäjässä yksi tällai-
nen lunastaa ittellensä.

Päällä oleva kylän asetus on laillisessa
Pitäjän kokouksessa Lapualla ylösluettu ja
kaiken puolesta hyväksi löytn, joka tapah-
tui Leskelän Talossa Alla-Nurmon kylässä
17 päiwänä Touko kuusa 1842.

J. D. ALCENIUS.

<i>Gust. Leskelä.</i>	<i>Gabr. Sippola.</i>	<i>Joh. Ala-Hemming.</i>
<i>Gustaf Rannanjärvi.</i>		<i>Elias Hakola.</i>
<i>Erkki Biri.</i>		<i>Gabriel Perna.</i>

307. IX. 305

307. IX. 305.

308. XV. 1905

up 21/6